

Johdanto

Lapin maakuntamuseo on Suomen museolain (314/2019) mukainen alueellinen vastuumuseo, jonka Opetus- ja kulttuuriministeriön määräämään laajaan vastuualueeseen kuuluu arkeologisen kulttuuriperinnön osalta kahdeksan Lapin kuntaa kokonaan (Rovaniemi, Posio, Ranua, Kittilä, Kemijärvi, Pelkosenniemi, Salla ja Savukoski) sekä Sodankylä Vuotsosta etelään. Sodankylän pohjoisosa kuuluu saamelaiden kotiseutualueeseen, ja siitä vastaa Saamelaismuseum Siida. Lapin maakuntamuseon lakisääteinen tehtävä on vastuumuseon kulttuuriympäristötehtävissä toimia sekä viranomaistehtävissä että alueensa arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntijana.

Museon toiminnassa arkeologia on muutenkin kuin vastuumuseotehtävissä yksi sen perustoiminnoista. Lapin maakuntamuseossa on ollut yhden arkeologin vakanssi vuodesta 1985 asti. Museon asiantuntijarooli arkeologiassa on keskeinen museon monipuoliselle perustoiminnalle, sillä se on osa museon vaikuttavaa yleisötyötä (sisältäen erilaiset opastukset, työpajat ja koululaistoiminnan) ja näyttelytoimintaa. Kaikkien näiden toimintojen tulee perustua luotettavaan asiantuntijatyöhön, jonka puolestaan tulee perustua ajantasaiseen tutkimukseen. Museon toiminnan politiikka onkin asettaa laaja asiantuntijatyö vertaiseksi varsinaisen viranomaistyön rinnalle ja aktiivisesti tuottaa omaan tutkimukseen perustuvia erilaisia sisältöjä museon asiakkaille. Museo pyrkii näin aktiivisesti profiloitumaan luotettavan ja vaikuttavan tutkimuksen tekijänä. Esimerkkinä mainittakoon Lapin maakuntamuseon omaan arkeologiseen tutkimukseen perustunut *Elämä ja kuolema myöhäisrautakaudelta keskiajalle* -erikoisnäyttely, joka oli esillä Lapin maakuntamuseossa Arktikumissa 9.5.2024–1.6.2025. Tätä linjausta tullaan jatkamaan tulevaisuudessakin päähuomion keskittyessä seuraavaksi perusnäyttelyuudistukseen (visio: uusi perusnäyttely Arktikumissa vuonna 2030/2032).

Museon kohtaamat haasteet ja vaikeudet arkeologisen tehtävän hoitamisessa johtuvat lähtökohtaisesti siitä, että museon vastuualueen arkeologinen tutkimustilanne on jatkuvasti puutteellinen. Tämä tarkoittaa sekä yleistä arkeologisen tiedon puutetta että tietojen vajavaisuutta nykystandardeihin verrattuna. Lapissa ei ole myöskään yliopistossa arkeologian oppiainetta, jonka avulla tätä tutkimusvajetta voitaisiin aktiivisesti helpottaa. Tämä tutkimustiedon puute onkin ollut merkittävä haaste aina, mutta erityisesti siitä asti, kun museolaki 1.1.2020 astui voimaan. Vaikeudet kohdistuvat museon toiminnassa yhtä lailla sekä viranomais- että asiantuntijatehtäviin. Tämä taas aiheuttaa suuren perustutkimuspaineen museon vastuualueelle. Museon henkilöstöressurssien rajallisuus (yksi arkeologi) asettaa kuitenkin tälle asialle erittäin huomattavan ongelman toiminnan laajuudessa ja vaikuttavuudessa. Tähän haasteeseen pyritään tällä suunnitellulla tutkimushankkeella vastaamaan.

Tavoitteet ja state-of-the-art

Hankkeen tarkoitus on lisätä museon tutkimustyötä omalla vastuualueella ja tuottaa tieteellistä tietoa, jota museo voi hyödyntää perusnäyttelyuudistuksessa sekä lakisääteisissä asiantuntija- ja viranomaistehtävissään. Tutkimus koostuu sekä perustutkimuksesta, että kohdennetummasta temaattisesta tutkimuksesta.

Museon tavoitteena on tuottaa vastuualueeltaan sellaista arkeologista tietoa, joka yhtäältä on yhdenmukainen arkeologisen tutkimuksen nykytilan (nk. *state-of-the-art*) kanssa ja toisaalta myös toimia tiedon kehityksen kärjessä ja alan huippuna Lapin arkeologian osalta. Tämä nostaa Lapin maakuntamuseon profiilia ja mainetta sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla ja korostaa sen roolia pohjoisten alueiden tutkimuksen kärkilaitoksena.

Lapin, ja laajemmin koko Pohjois-Suomen, arkeologinen tutkimus on viimeisen reilun vuosikymmenen aikana ollut voimakkaassa muutoksessa erityisesti rautakauden ja keskiajan tutkimuksen osalta, ja monet käsitykset Lapin asutuksesta ja historiasta on osoitettu paikkansapitämättömiksi (ks. esim. Bergman & Edlund 2016; Kuusela et al. 2016; 2018; Hakamäki 2018; Kuusela 2020; painossa; Nurmi et al. 2020; Puolakka 2020; Puolakka & Kuusela 2022). Osin näitä kysymyksiä käsiteltiin aiemmin mainitussa Lapin maakuntamuseon erikoisnäyttelyssä Elämä ja kuolema myöhäisrautakaudelta keskiajalle sekä siihen liittyneessä julkaisussa (Kuusela 2024). Tältä osin state-of-the-art on kuitenkin edelleen muutoksessa ja tähän kehitykseen Lapin maakuntamuseo aikoo ottaa osaa omalla tutkimuspanostuksellaan, joka tulee parhaiten realisoitumaan tulevassa uudessa perusnäyttelyssä.

Ehdotettu hanke on 3-vuotinen. Hanke jakautuu tutkimuksellisesti kahteen osaan, jotka tukevat toisiaan – vastuualueen arkeologiseen perusinventointiin ja temaattiseen rautakauden ja keskiajan tutkimukseen. Perusinventointi on Lapin maakuntamuseon vuonna 2024 aloittama monivuotinen hanke, jonka tavoitteena on koko vastuualueen arkeologinen perusinventointi. Perusinventoinnissa tarkastetaan tunnetut arkeologiset kohteet, päivitetään niitä koskevat tiedot, sekä etsitään uusia kohteita. Hanke on aloitettu kesällä 2024 Sallan kunnan eteläosasta ja sitä on jatkettu kuluvana vuonna (2025) Sallan kunnan keskiosista. Koko hankkeen oletetaan kestävän nykyresursseilla noin 20 vuotta tai enemmän.

Hankkeen aikana perusinventointia jatketaan. Inventointi tuottaa vastuualueutta koskevaa arkeologista perustason tietoa, jota tarvitaan yhtäältä kohdennetumpaa temaattista tutkimusta ja toisaalta yleistä asiantuntija- ja viranomaistyötä varten. Lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä inventointi antaa tarkemman kuvan ja käsityksen vastuualueen arkeologisen kulttuuriperinnön kunnosta ja luonteesta ja pitkällä aikavälillä se vähentää yksittäisten maastokäyntien tarvetta. Johtuen pitkistä ja hidaskulkuisista välimatkoista Lapin maakuntamuseon vastuualueella, yksittäiset maankäyttöhankkeisiin liittyvät tarkastusmatkat ovat merkittävä rasite arkeologin työtaakassa.

Tutkimuksen toinen osa koostuu kohdennetusta temaattisesta tutkimuksesta, joka tuottaa tieteellistä tietoa, jota voidaan käyttää hyväksi suoraan museon sisältöjen tuotannossa. Tutkimuksen temaattinen kohde on nk. keski- ja myöhäisrautakausi (300-luvulta jKr. Noin 1300-luvulle jKr.) sekä keskiaika (n. 1300-luvulta jKr. 1500-luvun loppuun jKr.). Lapin maakuntamuseon arkeologi on erikoistunut tämän aikakauden tutkimukseen. Temaattinen hanke keskittyy tarkastelemaan Lapin yhteisöjen elinkeinollisissa, kulttuurisissa ja taloudellisissa rakenteissa tapahtuvia muutoksia (ks. Kuusela et al. 2020; Puolakka & Kuusela 2022; Kuusela painossa). Temaattisessa tutkimuksessa toteutetaan lupaavilla kohteilla arkeologisia kaivaustutkimuksia, joita Lapin maakuntamuseo on tehnyt vastuualueellaan vuodesta 2022 lähtien. Tutkimuksen päätavoitteena on tuottaa tietoa, jonka pohjalta Lapin maakuntamuseo voi rakentaa arkeologian osuuden suunnitteilla olevaan perusnäyttelyyn. Pääosin omaan tutkimukseen perustuva perusnäyttely on erikoisuus suomalaisessa museokentässä ja voimistaa Lapin maakuntamuseon profilia tieteellisenä ja tutkimusta tekevänä museona. Museo muodostaa tällöin luontevan kokonaisuuden tiedekeskuksen kanssa luoden asiakkaille yhdenmukaisen tiedettä ja tutkimusta korostavan kokonaisuuden.

Tutkimusaineisto- ja menetelmät

Kaikki maastotyöt toteutetaan noudattaen Museoviraston laatimia Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeita (Museovirasto 2020). Perusinventoinnin ennakkoaineistoina toimivat vanhat inventointikertomukset, sekä muut Lapin maakuntamuseon tiedossa olevat ennakkotiedot arkeologisesti kiinnostavista kohteista ja alueista tutkimusalueella. Hyväksi käytetään myös historiallisia ilmakuvia sekä vanhoja karttoja, tosin jälkimmäisten hyöty inventoinnissa on rajallinen, koska laajoilta alueilta vanhimmatkin kartta-aineistot saattavat olla vasta 1900-luvun puolelta. Hyväksi käytetään erityisesti Maanmittauslaitoksen vuosina 2020–2025 tuottamaa 5p-laserkeilausaineistoa, jonka tarkkuus riittää hyvin monien arkeologisten kohteiden, joiden ilmiöt ulottuvat maan pinnan yläpuolelle, kaukokartoitukseen. Ennakkoaineistot siirretään maastotabletille ja kohteiden dokumentointi maastossa tapahtuu digitaalisesti.

Kaivaustutkimukset tehdään normaalin kaivausmetodiikan mukaisesti ja kaikki dokumentointi tapahtuu digitaalisesti. Kaivauksin talteen saadusta aineistosta teetetään tarvittavat analyysit, mukaan lukien mm. radiohiiliajoitukset, luuanalyysit ja maaperäanalyysit. Kaikki konservointia tarvitsevat löydöt konservoidaan Oulun yliopiston arkeologian oppiaineen laboratoriossa. Löytöaineisto toimitetaan lopulta Kansallismuseon kokoelmiin, joista se tarvittavilta osin pyydetään Lapin maakuntamuseolle pitkäaikaiseen lainaan uudistettavaan perusnäyttelyyn.

Temaattisen tutkimuksen kohteena ovat erityisesti elinkeinoissa ja –tavoissa tapahtuvat muutokset keskiseltä rautakaudelta keskiajalle. Teema tulee muodostamaan rungon uuden perusnäyttelyn arkeologiselle osuudelle. Menetelmänä on nk. vertaileva kontekstuaalinen arkeologinen analyysi.

Arkeologisessa tutkimuksessa yksittäiset löydöt, löytötyypit tai kohteet harvemmin toimivat hyvänä indikaattorina elintapojen, kulttuurin yms. muutoksista. Laajojen löytöaineistojen analysoiminen ja vertailu kokonaisvaltaisesti – eli kontekstuaalisesti – tuo esille säännönmukaisuuksia, poikkeamia sekä muutoksia mahdollistaen kokonaisvaltaisen kuvan luomisten historiallisista kehityslinjoista. Ajatuksena menetelmässä on, että näennäisesti eri elämänaloihin kuuluvissa arkeologisissa aineistoissa tapahtuvia muutoksia keskenään vertaamalla voidaan paljastaa laajemmin tutkittavien yhteisöjen sosiaalisissa rakenteissa tapahtuvia muutoksia ja muodostaa kokonaisvaltaisempi käsitys historiallisista prosesseista, kuin vain yhtä aineistoa tai aikakautta tutkimalla.

Tutkimuksessa kiinnostus kohdistuu erityisesti elinkeinoihin ja elämäntapoihin, jolloin asuinpaikka- ja hauta-aineistot sekä niissä tapahtuvat muutokset ajan kuluessa nousevat keskeiseen rooliin. Erityisen kiinnostavia ovat esimerkiksi muutokset saaliseläinten kirjossa ja määrissä, sekä rakenteelliset muutokset asuinpaikoissa ja asuinpaikka-aineistoissa. Saaliseläinkirjossa tapahtuvat muutokset paljastavat metsästyksen/kalastuksen painopistemuutokset, kun taas muutokset saaliseläinmäärissä kertovat metsästyksen/kalastuksen intensiteetin vaihtelusta. Hautaustavoissa tapahtuvat kehityslinjat puolestaan kertovat eri ryhmien maailmankuvissa ja ideologioissa tapahtuvista kehityslinjoista. Mikäli muutokset yhdellä elämäntaloudella korreloivat jossakin toisessa elämäntaloudessa tapahtuvien muutosten kanssa, ne yhdessä paljastavat suuremman systeemisen muutoksen, joka ei liity pelkästään yksittäiseen muutokseen esimerkiksi vain ideologiassa tai metsästystavoissa. Teoreettisena ajatuksena taustalla vaikuttaa lähtöoletus siitä, että muutokset yhteisöissä eivät tapahdu eristyksissä vaan ovat aina liitoksissa johonkin laajempaan strukturaaliseen muutokseen ympäröivässä maailmassa.

Toteuttamissuunnitelma

Perusinventointi

Alla on esitetty Lapin maakuntamuseon laatima alustava aikataulu ja toteuttamissuunnitelma vuodesta 2024 vuoteen 2031. Aikataulun pohjana on oletus, että maastotöitä tehdään noin neljästä kuuteen viikkoa maastokautta kohden.

SALLA	2024-2026
PELKOSENNIEMI	2027-2028
POSIO	2029-2031

Temaattinen tutkimus

Alla on esitetty alustava toteuttamissuunnitelma kohteiden tutkimuksesta vuodesta 2022 vuoteen 2030. Toteuttamissuunnitelma ja kohdejärjestys voivat muuttua, mutta joka vuosi pyritään kuitenkin tutkimaan vähintään kahta kohdetta. Maastotutkimuksiin varataan keskimäärin 5–10 maastopäivää, tai enemmän, kohdetta kohti riippuen tutkimuksen luonteesta. Lapin maakuntamuseon virassa oleva arkeologi toimii tutkimusten johtajana ja tämän hankkeen puitteissa rekrytoitavaksi ehdotettava toinen arkeologi avustavana tutkijana. Kaivajat koostuvat Oulun yliopiston arkeologian oppiaineen opiskelijoista. Lapin maakuntamuseo ja Oulun yliopisto ovat vuonna 2024 sopineet yhteistyöstä, jossa Lapin maakuntamuseo organisoi ja johtaa yliopiston opetustutkimuksia maakuntamuseon vastuualueella ja opiskelijat ottavat niihin osaa osana opintojaan.

Lapin maakuntamuseo: arkeologinen tutkimus
Tutkimusrahoitushakemus 09/2025

Alustava kaivausaikataulu (kohteet ja/tai niiden järjestys voivat muuttua)

Kohde	Kohteen luonne	Tutkimus	Ajankohta	Tila	Julkaisu
Savukoski, Sotataival 3	Hautapaikka	Tarkkuusinventointi	2022	Tehty	Kuusela & Matilainen 2024
Savukoski, Sotataival 3	Hautapaikka	Kaivaus	2023	Tehty	Tekeillä
Salla, Järvenpää	Hautapaikka	Tarkkuusinventointi & Koekaivaus	2023	Tehty	Kuusela & Matilainen 2024
Salla, Järvenpää	Hautapaikka	Kaivaus	2024	Tehty	Arvioinnissa
Kemijärvi, Ailanganlahti	Asuinpaikka	Koekaivaus	2024	Tehty	Suunnitteilla
Kemijärvi, Kalkonniemi 5	Hautapaikka	Kaivaus	2025	Tehty	Suunnitteilla
Kemi, Ristikangas 1 (yhteistyössä Tornionlaakson museon kanssa)	Löytöpaikka	Kaivaus	2025	Syyskuussa 2025	Suunnitteilla
Salla, Kaakkurilampi NE	Asuinpaikka	Kaivaus	2026	Suunnitteilla	-
Salla, Metsäjärvi 2	Asuinpaikka	Kaivaus	2026	Suunnitteilla	-
Rovaniemi, Tammenharju	Löytöpaikka (Rovaniemen solki)	Tarkkuusinventointi	2026	Suunnitteilla	-
Kemijärvi, Matalavaara	Asuinpaikka	Kaivaus	2027	Suunnitteilla	-

Lapin maakuntamuseo: arkeologinen tutkimus
Tutkimusrahoitushakemus 09/2025

Savukoski, Sotataival 3	Hautapaikka	Tarkkuusinventointi	2027	Suunnitteilla	-
Rovaniemi, Ahonvaara	Hautapaikka	Kaivaus	2028	Suunnitteilla	-
Savukoski, Sotataival 3	Hautapaikka	Kaivaus	2028	Suunnitteilla	-
Kittilä, Lusmavaara	Asuinpaikka	Kaivaus	2029	Suunnitteilla	-
Posio, Jänkälähti	Löytöpaikka	Koekaivaus	2029	Suunnitteilla	-
Posio, Myllypuro	Asuinpaikka	Kaivaus	2030	Suunnitteilla	-
Kittilä, Uusjärämä	Asuinpaikka	Kaivaus	2030	Suunnitteilla	-

Varsinaisten maastotöiden lisäksi sekä perusinventointiin että temaattiseen tutkimukseen liittyvät jälkityöt sekä raportointi. Tieteellisen tutkimuksessa keskeinen rooli on myös tulosten julkaisemisella, johon osaltaan velvoittaa myös Suomen vuonna 1995 ratifioima (26/1995) arkeologisen perinnön suojelua koskeva eurooppalainen yleissopimus (nk. Vallettan sopimus). Julkaiseminen varmistaa myös tutkimuksen laadun ja kansainvälisen vertailukelpoisuuden sen käydessä läpi vertaisarviointiprosessin. Hankkeen edetessä tieteellisiä julkaisuja kirjoitetaan 6–10 kappaletta. Lisäksi uuteen perusnäyttelyyn liittyen laaditaan erillinen julkaisu, joka syventää näyttelyn arkeologista osiota ja esittelee samalla tutkimushanketta ja sen tuloksia yleisölle.

Hankkeen toteutus tapahtuu työpaketti (nk. work package) -mallilla, joka on tyypillinen tieteelliselle tutkimukselle. Työpaketit eivät välttämättä etene kronologisesti toisiaan seuraten vaan niiden työvaiheet limittyvät toisiinsa. Jotkin työpaketit voivat kestää läpi hankkeen. Työpaketit on esitetty alla ja niitä seuraa hahmotelma siitä, miten ne jakautuvat vuosille 2026–2029. Julkaisemista ei ole erikseen määritelty työpaketiksi, vaan se on toimintaa, joka liittyy jokaiseen työpakettiin ja sitä tapahtuu hankkeen edetessä jatkuvasti.

Lapin maakuntamuseo: arkeologinen tutkimus
Tutkimusrahoitushakemus 09/2025

Työpaketit

TYÖPAKETTI 1 Vastuualueen perusinventointi	Tämä työpaketti sisältää pääasiassa museon viranomaisroolissa tehtävän vastuualueen perusinventoinnin. Työpakettiin kuuluu tutkimusalueen ennakkotietojen koostaminen, inventoinnin konkreettinen suunnittelu, maastotyövaihe, sekä jälkityö- ja raportointi.
TYÖPAKETTI 2 Temaattisen tutkimuksen kenttätyöt	Tämä työpaketti sisältää kaivausaikataulun mukaisten tutkimusten toteutuksen sekä niihin kuuluvan jälkityövaiheen. Jälkityöt sisältävät raportoinnin lisäksi konservoinnin (tarvittaessa) sekä tarvittavien analyysien teettämisen. Konservointi ja analyysit tapahtuvat pääosin ulkopuolisina ostopalveluina ja/tai tutkimusyhteistyönä esim. Oulun yliopiston arkeologian oppiaineen kanssa.
TYÖPAKETTI 3 Elinkeinorakenteiden tutkimus	Tämä työpaketti on tutkimuksellinen. Se keskittyy erityisesti asuinpaikka-aineistojen tutkimukseen keskiössään eläinluuaineistot ja niiden analysointi. Työpaketti vaatii erikoisosaamista eläinosteologian parissa ja tämä työpaketti toteutetaan tutkimusyhteistyössä Oulun yliopiston arkeologian oppiaineen kanssa. Tuloksena työpaketista syntyy tieteellisiä artikkeleita arviolta 4–6 kpl.
TYÖPAKETTI 4 Kontekstuaalinen analyysi – rakenteelliset ja kulttuuriset muutokset	Tämä työpaketti on tutkimuksellinen. Työpaketissa vedetään yhteen hankkeen tutkimustuloksia ja tarkastellaan Lapin yhteisöjen kulttuurista kehitystä keskiautakaudelta keskiajan loppuun. Tuloksena työpaketista syntyy arviota 2–4 tieteellistä artikkelia.
TYÖPAKETTI 5 Perusnäyttelyuudistuksen arkeologisen osion suunnittelu ja julkaisun laadinta	Tämä työpaketti sisältää perusnäyttelyuudistuksen arkeologisen osan käsikirjoittamisen, alustavan näyttelyesinevalinnan sekä näyttelyjulkaisun käsikirjoituksen laatimisen. Jälkimmäisenä mainittu toimii myös koko hankkeen yhteen vetävänä julkaisuna.

Lapin maakuntamuseo: arkeologinen tutkimus
Tutkimusrahoitushakemus 09/2025

Työpakettien aikataulus 2026–2029

Talvi-Kevät 26	Kesä-Syysy 26	Talvi-Kevät 27	Kesä-Syysy 27	Talvi-Kevät 28	Kesä-Syysy 28	Talvi-Kevät 29	Kesä-Syysy 29
Sallan pohjoisosan inventointi, valmistelu	Sallan pohjoisosan inventointi, maastotyöt	Sallan pohjoisosan inventointi, raportointi - Pelkosenniem (PNI) eteläosan inventointi, valmistelu	PNI eteläosan inventointi, maastotyöt	PNI eteläosan inventointi, raportointi - PNI pohjoisosan inventointi, valmistelu	PNI pohjoisosan inventointi, maastotyöt	PNI pohjoisosan inventointi, raportointi - Posion osa-alueen 1 (POS1) inventointi, valmistelu	POS1 inventointi, maastotyöt
	Kaivaus x 2 Tarkkuusinventointi (TARK) x 1		Kaivaus x 1 TARK x 1		Kaivaus x 2		Kaivaus x 1 Koekaivaus x 1
		TYÖPAKETTI 3					
				TYÖPAKETTI 4			
					TYÖPAKETTI 5		

Tieteellinen yhteistyö

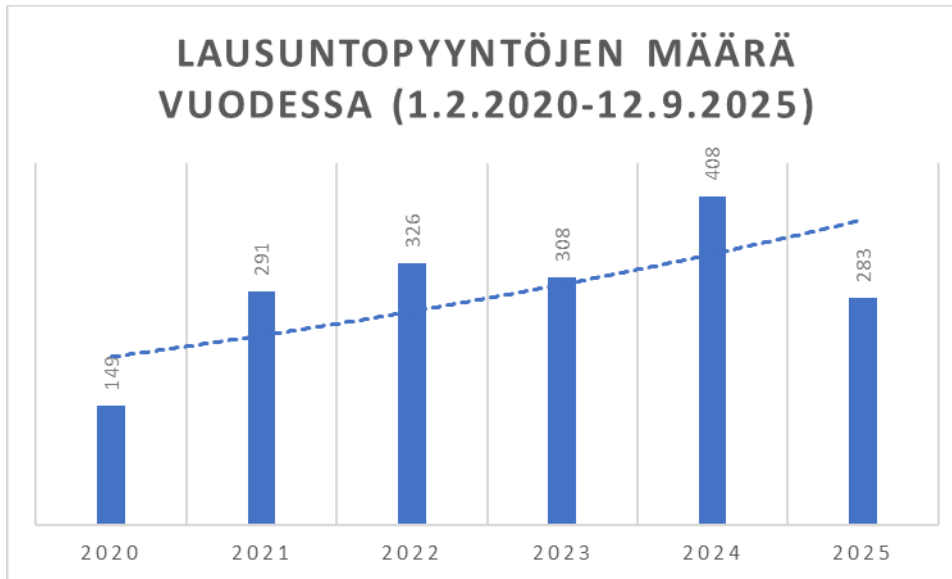
Lapin maakuntamuseon arkeologi on dosentti Oulun yliopiston arkeologian oppiaineessa ja Lapin maakuntamuseo jatkaa vuonna 2024 alkanutta tieteellistä yhteistyötään oppiaineen kanssa. Löytöjen konservointi sekä tutkimuksessa tarvittava erikoisosaaminen mm. luututkimuksessa toteutetaan tämän yhteistyön puitteissa.

Lapin maakuntamuseon arkeologi on lisäksi verkostoitunut oppiaineensa puitteissa laajasti kansallisesti ja kansainvälisesti ja hänellä on linkkejä mm. Helsingin yliopistoon, Turun yliopistoon, Bergenin yliopistoon, Aberdeenin yliopistoon sekä Skoglund Laboratoryyn Francis Crick Instituteen Lontoossa. Tämän verkoston avulla tutkimusta voidaan laajentaa monipuoliseksi ja monitieteelliseksi tarpeen mukaan.

Lapin maakuntamuseon olemassa olevat henkilöstöresurssit

Lapin maakuntamuseon arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntija- ja viranomaistyö on tällä hetkellä yhden vakinaisen virassa toimivan arkeologin varassa (Dos. Jari-Matti Kuusela). Kuusela on urallaan ansioitunut ja kansainvälisesti kilpailukykyinen tutkija. Lapin maakuntamuseo on vuodesta 2020 asti ottanut johtavan roolin erityisesti Lapin rautakauden tutkimuksessa. Museon tavoitteiden ja toimijuuden laajentamisen haasteena on tällä hetkellä henkilöstöresurssien vajallisuus. Viranomaistyön vaatimukset ovat vuodesta 2020 olleet

selkeässä nousussa. Tämän indikaattorina toimii vuosittaisten museon arkeologille tulevien lausuntopyyntöjen määrä, joka on esitetty alla olevassa kaaviossa.

Kuvassa 1 esitetty trendiviiva on yksiselitteisesti nouseva. Viranomaistyön kuormituksen oletetaan jatkossa ennemmin kasvavan kuin vähenevän, mikä tulee vaikeuttamaan museon asiantuntijaroolissa toimimista sekä heikentämään sen kykyä tuottaa merkityksellisiä sisältöjä museokävijöille.

Tähän viitaten, hankkeelle osoitettavia resursseja tulisi suunnata toisen arkeologin rekrytoimiseen museon palvelukseen hankkeen kestoksi. Toinen arkeologi keventäisi museon viranomaistyön aiheuttamaa taakkaa, ja helpottaisi perusnäyttelyuudistukseen liittyvää tutkimustyötä.

Viitteet

Bergman, I. & Edlund, L.-E. 2016.

Birkarlar and Sámi - inter-cultural contacts beyond state control: reconsidering the standing of external tradesmen (birkarlar) in medieval Sámi societies. *Acta Borealia* 33(1): 52–80. doi: 10.1080/08003831.2016.1154676

Hakamäki, V. 2018

Seeing Behind Stray Finds. Understanding the Late Iron Age Settlement of Northern Ostrobothnia and Kainuu, Finland. Oulu: University of Oulu.

Museovirasto 2020.

Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeet. Helsinki: Museovirasto.
https://stmuseovirastoprod.blob.core.windows.net/museovirasto/Kulttuuriymparisto/arkeologisten_kenttatoiden_laatuohje_2020.pdf

Kuusela, J.-M. 2020.

Signs of cultural diversity in the 13th to 15th centuries AD coastal region of the Bothnian Bay in northwestern Fennoscandia. *Arctic Anthropology* 57(1): 53–71. doi: 10.3368/aa.57.1.53

Kuusela, J.-M. 2024

Elämä ja kuolema myöhäisrautakaudelta keskiajalle. Life and Death from the Late Iron Age to the Middle Ages. Rovaniemi: Lapin maakuntamuseo.

Kuusela, J.-M. painossa

The rise of the economic elite – Societal changes in the North induced by Viking Age trade networks. Teoksessa Hillerdal, C. & Ilves, K. (toim.). *Harvesting the Margins of the Viking World. Decentralising Economies in Late Iron Age Fenno-Scandinavia.* Turnhout: Brepols Publications.

Kuusela, J.-M. & Matilainen, J. 2024

Tarkkuusinventointeja Itä-Lapin rautakautisilla kohteilla Savukoskella ja Sallassa. *Muinaistutkija* 2024(1): 12–26.

Kuusela, J.-M., Nurmi, R. & Hakamäki, V. 2016

Co-existence and colonisation. Re-assessing the settlement history of the pre-Christian Bothnian Bay coast. *Norwegian Archaeological Review* 49(2): 177–203. doi: 10.1080/00293652.2016.1260048

Kuusela, J.-M., Nurmi, R. & Hakamäki, V. 2018

Unhierarchical and hierarchical core-periphery relations: North Fennoscandian trade network from the Middle Ages to the post-sixteenth century. *American Anthropologist* 120(4): 765–780. doi: 10.1111/aman.13104

Kuusela, J.-M., Salmi, A.-K. & Äikäs, T. 2020

Hunters, fishers, traders – An archaeological and zooarchaeological perspective on the development of the Late Iron Age and medieval northern Fennoscandian trade network. *Estonian Journal of Archaeology* 24(1): 141–160. doi: 10.3176/arch.2020.2.02

Nurmi, R., Kuusela, J.-M., Hakamäki, V. 2020

Swedenization of the north – the early medieval Swedish northern expansion and the emergence of the Birkarls. *Acta Borealia* 37(1–2): 1–26. doi: 10.1080/08003831.2020.1757275

Puolakka, H.-L. 2020.

Ancestors and additional bones – mixing of burial traditions in the Late Iron Age Finland. Teoksessa Äikäs, T. & Lipkin, S. (toim.) *Entangled Rituals and Beliefs*. 16–34. Helsinki: Suomen arkeologinen seura.

Puolakka, H.-L. & Kuusela, J.-M. 2022

Burial practices of northern Sweden, northern Finland, and the White Sea coast between the 9th and 16th centuries AD. Adaptation of practices in a decentralised network. *Fennoscandia Archaeologica* 39: 28–56.